

วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูลในบทนี้ จะได้กล่าวถึงลักษณะของข้อมูล ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเสนอข้อมูลและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของหัวหน้าส่วนการศึกษาระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีลักษณะที่แยกออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ข้อมูลที่รวบรวมคนควาจากหนังสือ บทความ ระเบียบ คำสั่ง ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นส่วนของการบรรยาย และข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรซึ่งตอบแบบสอบถาม

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มปลัดจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. กลุ่มหัวหน้าส่วนการศึกษาระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา ส่วนอำเภอ และกิ่งอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าประชากรที่จะให้ข้อมูลในเรื่องนี้ มีจำนวนจำกัด คือ รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 232 คน จึงใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัยโดยไม่มีกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากรทั้ง 3 กลุ่ม พอจะจำแนกเป็นรายละเอียดของกลุ่มประชากร
ในแต่ละจังหวัด ดังปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1

จำนวนประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม

จังหวัด	ปลัดจังหวัด	หัวหน้าส่วนการศึกษา	หัวหน้าหมวดการศึกษา
นครราชสีมา	1	1	19
อุบลราชธานี	1	1	20
มหาสารคาม	1	1	9
ร้อยเอ็ด	1	1	13
ศรีสะเกษ	1	1	10
เลย	1	1	9
สกลนคร	1	1	13
ชัยภูมิ	1	1	11
อุดรธานี	1	1	19
สุรินทร์	1	1	11
หนองคาย	1	1	8
บุรีรัมย์	1	1	11
ยโสธร	1	1	8
ขอนแก่น	1	1	13
กาฬสินธุ์	1	1	13
นครพนม	1	1	13
รวม	16	16	200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ

1. เอกสาร หนังสือ และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย แบบสอบถาม 1 ชุด ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลจาก ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับพฤติกรรมของหัวหน้าส่วนการศึกษาในการบริหารการศึกษา คือ การมีความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และ การบริหารงานธุรการ

เหตุที่ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจและรวบรวมข้อมูลนั้น ก็ เพราะว่ ชักติยา กรรณสูตร¹ ได้ให้ข้อคิดไว้ การใช้แบบสอบถามจะต้องคำนึงถึง สิ่งต่อไปนี้คือ

1. ประชากรที่จะศึกษาอยู่กระจัดกระจายกันทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีนี้จะรวมประหยัดเวลาได้มากที่สุด
2. ข้อมูลที่ต้องการสำหรับการวิจัยนี้ แม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็น แต่ ก็เป็นความคิดเห็นที่ประจักษ์ชัด (Concrete) สามารถจะใช้แบบสอบถามในการรวบรวม ข้อมูลได้
3. ประชากรที่จะให้ข้อมูลนั้น จัดได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคล ระดับผู้บริหารที่มีการศึกษา คือ การใช้แบบสอบถามจึงสะดวกและเสียเวลาน้อยกว่าวิธีอื่น

¹ ชักติยา กรรณสูตร, "แบบสอบถาม", ประมวลคำบรรยายหลักการ วิจัยทางสังคมศาสตร์ (พระนคร : บริษัทพิมพ์ จำกัด แผนกการพิมพ์, 2510),

การสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ ได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึง หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ขอเขียนและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งขอเสนอแนะจากผู้บริหารศึกษาระดับต่าง ๆ แล้วจึงได้กำหนดขอบข่ายของงานแต่ละอย่าง คือ

1. การมีความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์กับชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน และการให้ความร่วมมือกับชุมชน

2. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วยเรื่อง การสรรหาบุคลากร การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร และการให้พินจากงาน

3. การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การวางแผนเพื่อพัฒนาวิชาการ การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรม การนิเทศการศึกษา และความร่วมมือทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. การบริหารธุรการ การเงินและการให้บริการ ประกอบด้วย งานสารบรรณ งานสวัสดิการ งานประมาณ การประกวดราคา การจ้างเหมา ทะเบียนประวัติ บัญชี และอื่น ๆ

เมื่อกำหนดขอบข่ายของงานทั้ง 4 ประเภทแล้ว จึงร่างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด โดยเน้นหนักถึงความสำคัญของลักษณะงานที่หัวหน้าส่วนการศึกษาควรจะได้ปฏิบัติดังนี้

การมีความสัมพันธ์กับชุมชน	14	ขอ
การบริหารงานบุคคล	23	ขอ
การบริหารงานวิชาการ	20	ขอ
การบริหารงานธุรการ	11	ขอ
รวม	68	ขอ

และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน อีก 1 ข้อ เป็นแบบปลายเปิด (Open End) เมื่อร่างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ก็ได้จัดพิมพ์เพื่อนำไปทำการทดลองต่อไป

การทดลองแบบสอบถาม (Try Out)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่พิมพ์เสร็จแล้ว จำนวน 60 ชุด ไปทดลองใช้ในการทดสอบขั้นต้นกับผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นหัวหน้าหมวดการศึกษาและหัวหน้าส่วนการศึกษาที่จังหวัดต่าง ๆ ส่งมาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 60 คน เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2519 เสร็จแล้วได้นำมาพิจารณาแก้ไขให้ถูกต้องและเชื่อถือได้ จากนั้นก็นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา คร. พิชัย บุรณะสมบัติ เพื่อพิจารณา แล้วผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามนั้นไปประชุมปรึกษาร่วมกับหัวหน้าหมวดอัครากำลัง หัวหน้าหมวดแผนงานและหัวหน้าหมวดวิชาการ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่การเงินประจำส่วนการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานีอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าได้มีการคัดบางข้อและรวมบางข้อเข้าด้วยกัน ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อผิดพลาดส่วนมากมาให้ถูกต้อง และเข้าใจง่าย

ในที่สุดคงเหลือข้อคำถามในแบบสอบถาม จำนวน 65 ข้อ และเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open End) อีก 1 ข้อ โดยแยกเป็นลักษณะของงาน ดังปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนขอและลักษณะความสำคัญในงานแต่ละประเภท
ของแบบสอบถาม

ประเภทของงาน	จำนวนขอ	ร้อยละ
การมีความสัมพันธ์กับชุมชน	13	20.00
การบริหารงานบุคคล	22	33.85
การบริหารงานวิชาการ	19	29.23
การบริหารงานธุรการ	11	16.92
รวม	65	100.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ติดต่อหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากหัวหน้าแผนกวิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิบดีกรมการปกครอง และหัวหน้าส่วนการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ถึงปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษา จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดส่งหนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถามโดยทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้นำไปด้วยตนเอง เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบเสร็จ ก็ให้ส่งกลับมายังผู้วิจัยโดยทางไปรษณีย์

จากนั้นประมาณ 1 เดือน แบบสอบถามก็กลับมายังผู้วิจัย ร้อยละ 70 ผู้วิจัยจึงทำหนังสือทวงไปยังจังหวัดต่าง ๆ และได้รับคืนมาอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 84.48 ของจำนวนที่ส่งไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3

แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

กลุ่มประชากร	แบบสอบถามที่ส่ง	แบบสอบถามที่ได้รับคืน	ร้อยละ
ปลัดจังหวัด	16	14	87.50
หัวหน้าส่วนการศึกษา	16	15	93.75
หัวหน้าหมวดการศึกษา	200	167	83.50
รวม	232	196	84.48

การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม แยกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ อายุราชการ และวุฒิ โดยใช้การร้อยละ
2. เสนอข้อมูลเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษา ซึ่งได้แก่ งานเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานธุรการ การเงิน และการให้บริหาร โดยเสนอการเปรียบเทียบความเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม เป็นตาราง ความถี่ จำนวน หาเป็นค่าร้อยละ และหาค่าเฉลี่ย (Mean)
3. แสดงการเปรียบเทียบความเห็นของกลุ่มปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษาและหัวหน้าหมวดการศึกษา โดยการเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยของประชากรแต่ละกลุ่ม ในงานแต่ละประเภท เพื่อจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานของหัวหน้าส่วนการศึกษา
4. แสดงความคิดเห็นและขอเสนอแนะของกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ของความถี่ของคำถามแต่ละข้อ และแต่ละคำตอบในข้อเดียวกัน โดยการทำเป็นตารางคำตอบของกลุ่มปลัดจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษา และหัวหน้าหมวดการศึกษา โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. เปรียบเทียบงานระหว่างกลุ่มว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยใช้ค่าเฉลี่ยรวมของร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ของแต่ละข้อ โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย